

Kenessey Béla

(Ivácsa, 1866. 10. 26. – Budapest, 1936. 03. 25.)

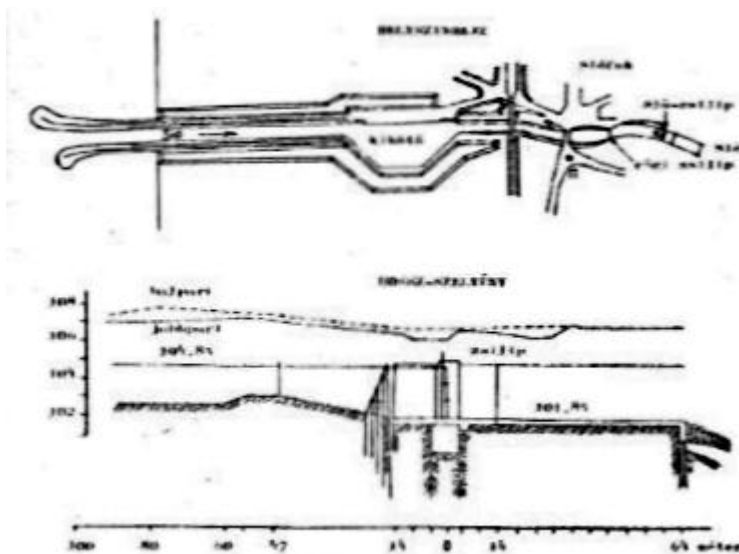
Összeállította: Fejér László

Kultúrmérnök. Mérnöki tanulmányait a budapesti József Műegyetemen fejezte be 1889-ben, 1890-től különböző kerületi kultúrmérnöki hivataloknál működött (Budapest, Brassó, Szombathely, Székesfehérvár, Komárom). 1923-ban a székesfehérvári kultúrmérnöki hivatal éléről rendelték be a Földművelésügyi Minisztériumba, ahol kezdetben kerületi felügyelő, majd 1924-től nyugalomba vonulásáig a Minisztérium vízrajzi ügyosztályának vezetője. Nyolc éven keresztül a Vízügyi Közlemények szerkesztője, s a vízügyi-kultúrmérnöki szakirodalmi ismeretterjesztés irányítója volt. A Köztelek munkatársaként a Kvassay vezette vízügyi szolgálat szóvivője, akinek vízrajzi, vízgazdálkodási és vízjogi tanulmányai is jelentősek. A lefolyási tényezőt ma is táblázatai alapján számítják. Személyében megtestesült az elméleti és gyakorlati műszaki kérdésekben egyaránt tájékozott nagy műveltségű mérnök.

A Fejér vármegyei Ivácson nemesi családban született kenesei Kenessey Béla középiskoláit a budapesti II. kerületi állami főreáliskolában végezte, mérnöki oklevelét pedig 1889 júniusában kapta meg a Kir. József Műegyetemen.

Első mérnöki feladatai még műegyetemi hallgató korában a Fejér vármegyei helyiérdekű vasút nyomvonal-kitűzéséhez kötődtek, de 1890 októberében már az I. kerületi kultúrmérnöki hivatal (Székesfehérvár) napidíjasa lett. A tehetséges ifjú mérnököt már az elején szép feladattal bízta meg hivatalfőnöke, Józsa

László, nevezetesen a Balaton vízszintjét szabályozó Hekler Károly tervezte síófoki vasbeton zsilip építésének munkavezetésével. A zsilip jelentőségét az is aláhúzta, hogy annak elődje, az 1863-ban átadott fazsilip nem felelt meg az egyre inkább üdülőövezetté alakuló Balaton-part, fokozódó vízlevezetési igénynek, ráadásul tönkre is ment, s a vasbeton zsilip építése technikai szempontból is újdonságnak

számított abban az időben. Az 1892-ben segédmérnök kinevezett Kenessey ezt követően számos kultúrmérnöki hivatal állományában megfordult viszonylag rövid idő alatt. Mint beosztott mérnök a (zömmel felvidéki vármegyékre kiterjedő feladatkörrel ellátott) budapesti (1893), valamint a brassói (1894) és a szombathelyi (1896) hivataloknál működött, 1903-ban pl. a székesfehérvári hivatal ideiglenesen megbízott főnökévé

nevezték ki a 36 éves királyi mérnököt, de alig egy év múlva ismét Brassóban találjuk az ottani hivatal vezetői székében. Néhány évvel később a komáromi (1908), majd a világháborút követően újra a székesfehérvári hivatal vezetésére kapott megbízást. Komáromi működésének idejére estek hazánkban az első rendszeres talajvízszint megfigyelések, amelyeket Ógyallán az ő irányításával végeztek. Mint miniszteri megbízott székesfehérvári működése idején foglalkozott a Nádor-csatorna Társulat műszaki ügyeinek felülvizsgálatával. Helyi kötődéseit később is megtartotta, mert a minisztérium egyik vezető tisztviselőjeként a Sió szabályozását felügyelte, miután annak ügyeit 1925 októberétől a területileg illetékes kultúrmérnöki hivataltól a Balatoni kikötők Felügyelőségének hatáskörébe helyezték át.

A sok helyen ellátott szolgálat igencsak nagy hasznára vált az időközben főmérnökké kinevezett Kenesseynek, mert így megismerkedhetett az ország különböző vízrajzi adottságú térségeinek vízi-műszaki problémáival. Ráadásul azt is látni kell, hogy a kultúrmérnöki munkában használt gyakorlati és elméleti ismeretek ebben a korban voltak kialakulóban, tehát a célnak megfelelően, jól és olcsón a mérnök csak saját tapasztalatai alapján tudott megfelelő műszaki megoldásokat találni. Brassói működése idejéből érdemes megemlíteni a rendkívül ötletes Udvarhely vármegyei vízmosáskötési megoldásokat, a barcasági öntözéseket, vagy a tagosításokkal kapcsolatos Brassó-, Háromszék- és Csík vármegyei talajjavításokat. Mint azt búcsúztató szövegében Németh Endre professzor megemlíti: *„Kiváló elmeéllel működött a vízjogi törvény alkalmazása terén is, amint azt az Olt-folyón levő malmok vízjogainak rendezése és a botfalusi cukorgyár, valamint a zernesti cellulózgyár szennyvizeivel kapcsolatosan felmerült elkeseredett viták bölcs elintézése igazolja. Brassó város csatornázása érdekében is értékes munkásságot fejtett ki. Komáromi működéséhez fűződnek a dióalmási és szelepcsényi öntözések, a Podluzsánka és a Szikince vízrendezése, valamint a Garam partvédelme.”*

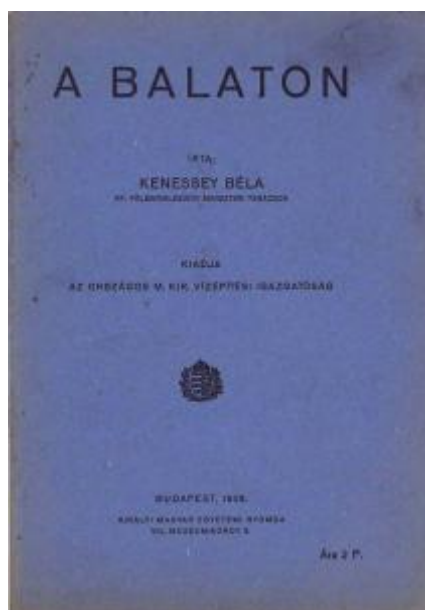
A háború évei után, 1923-ban Budapestre került az Országos Vízépítési Igazgatóság, mint kerületi felügyelő. Ezt követően már nem változott állomáshelye, Budapesten maradt, s 1924-ben a Földművelésügyi Minisztérium vízrajzi ügyosztályának lett vezetője egészen 1927-ben történt nyugalomba vonulásáig. Utolsó hivatali évében dolgozott ki egy javaslatot a keszthelyi- és a szigligeti öblözet feliszapolódás elleni védelmére, ugyanis ebben az időben már jelentkeztek bizonyos káros jelenségek a Zala-szabályozás, valamint a Kis-Balaton lecsapolásának hatásaként.

Műszaki teljesítményei mellett elsősorban a vízügyi szakirodalom fejlesztésében vállalt szerepe a leginkább említésre méltó. Első cikkei a század végén jelentek meg a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyének hasábjain, valamint az Országos Magyar Gazdasági Egyesületnek (OMGE) Kvassay Jenő és szakember kollégái által kitüntetett figyelemben részesített Köztelek c. lapjában. A vízügyi felső vezetés Kenesseyt 1902-ben hivatalos németországi útra küldte, hogy a kultúrmérnöki hivatal feladatkörébe tartozó szennyvíztisztítás kérdését az e téren jelentős eredményeket elérő nyugat-európai országban tanulmányozhassa. Kenessey a tárggyal kapcsolatos műszaki és közgazdasági tapasztalatait *„A városi szennyvizek tisztítása”* c. tanulmányában adta közre a Vízügyi Közlemények XVII. kötete. (De ne higgyük, hogy egy szokványos úti jelentésről van szó, mert a 171 oldalas munka inkább beillene könyvnek, semmint egyszerű publikációnak!) Kenessey e munkájában rávilágított arra, hogy abban a korban a rendelkezésre álló technológiai lehetőségek között a szennyvizek ártalmatlanításának bármelyik módszerét is választják, többnyire nem sikerül a befektetett tőkét kamatoztatni, jobbára annak is örülni kell, ha jövedelem helyett a ráfizetés mértéke csökken. Ilyen körülmények között nem volt véletlen, hogy a századfordu-

lón nagyobb hazai városaink annyira ódzkodtak a szennyvizek tisztításától, hiszen szűkös költségvetésük szorította őket, a káros közegészségügyi következmények megoldását pedig inkább az utódokra bízták.

Érdekes módon a vízügyi szolgálat lapjában, a Vízügyi Közleményekben akkor sűrűsödnek cikkei és értékes tanulmányai, amikor hosszú tetszhalott állapotából a szolgálatnak újra sikerült a szaklapot életre keltenie (1928) és szerkesztésével éppen őt, a magyar vízrajzi szolgálat korábbi főnökét bízták meg. (Az igazsághoz tartozik, hogy szerkesztői megbízatását még 1924-ben kapta, de megfelelő támogatás híján a lapot nem lehetett megjelentetni.) A Közlemények hasábjain Kenessey búcsúztatta a korábbi korszak legnevesebb vízmérnökeit Kvassay Jenőt, Schick Emilt, Viczián Edét, akiknek egykor közeli munkatársa is volt, valamint a reformkor két emblemikus vízmérnökét, Beszédes Józsefet és Vásárhelyi Pált. De szakírói szerepe nem ezekben az írásaiban bontakozott ki igazán, hanem azokban a kiadványokban, amelyekben a hazai vízitársulatok munkásságának eredményeit foglalta össze. Az 1920-30-as évek a magyar vízgazdálkodás, de még inkább a mezőgazdaság történetében inkább száraz, vízhiányos időszakot jelölnek, amikor a közsajtóban immár menetrendszerűen elszaporodtak az átfogó vízszabályozási munkákat – ezen belül különösen a Tisza-szabályozást – megkérdőjelező újságcikkek és féltudományos írásművek. Ezeket a támadásokat szerelte le a szakszerű érvelés és a tények magabiztos kezelésével Kenessey a „Csonkamagyarországi ármentesítő és lecsapoló társulatok munkálatai és azok közgazdasági jelentősége” c. munkájában. A történeti összszegzések iránti kiváló érzékét mutatják azok a tanulmányai is, amik pl. a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet *„Technikai fejlődésünk történeté”*-ről szóló kötetében *„A magyar vízimunkálatok története 1867-1927”* c. fejezetét alkotta, ill. más kiadványokban láttak napvilágot.

Kenessey a Vízügyi Közleményeket mind tartalmilag, mind pedig terjedelmét tekintve magas színvonalra fejlesztette. Önálló ismeretterjesztő cikkei a kultúr-mérnöki tevékenységnek és a hidraulikának úgyszólván valamennyi területére kiterjedtek. Foglalkozott a vízsebességmérő szárnyak vizsgálatával, az áramlás, átbukás és kifolyás kérdéseivel, a lefolyási tényezők és a vízvisszatartás összefüggéseivel, de megtalálhatók tanulmányai között a vízjogi törvény rendelkezéseinek értelmezése a mederméreték vonatkozásában, ill. a mederméreték és méretezési táblázatok kérdéseiben is.

Mindez a szakirodalmi tevékenység nem volt elképzelhető a tudományos szervezetekben, társaságokban való aktív részvétel nélkül. Ahogy Németh profesz-

szor írta róla: „Olyan férfiú volt, akinek értékét mindenütt, ahol csak megjelent, hamarosan felismerték.” A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet komáromi szervezete 1916-ban elnökévé, székesfehérvári osztálya pedig 1921-ben alelnökévé választotta. Budapestre kerülve még tevékenyebb szerepet vállalhatott, hiszen számtalan egyesület központja ebben a városban volt. Alapos tudását felismerve a budapesti közgazdasági egyetem 1924-ben meghívta mezőgazdasági szakára a kultúrtechnika előadójának. Hogy hallgatóságának megbízható kézikönyvet is kezébe adhasson, megírta a „Vízgazdálkodás a mezőgazdasági termelésben” c. művét. Kortársai is megállapították, hogy Kvassay Jenő után a kultúr-mérnöki tevékenységről szóló irodalomnak Kenessey volt a legavatottabb művelője. Tevékeny szerepet vitt a Magyar Meteorológia Társaságban, amelynek választmányi tagja is volt, de közéleti működésének legfontosabb színtere a mérnökegyelet vízépítési szakosztálya volt, ahol számtalan értékes előadást tartott a hazai ármentesítések és belvízlevezetések jelentőségéről. Érdemeinek elismeréseképpen a vízépítési szakosztály 1934 márciusában elnökévé választotta.

Nekrolókjában Németh Endre a következő szavakkal búcsúztatta: „Harcos ember volt, fanatikusa hivatásának. Megértő bajtárs, aki a maga idejében, ha szigorú is volt, ezt a szigorúságot önmagára is kiterjesztette, fölfelé pedig gerincességgé nemesítette. Élete alkonyán örömét találta abban, ha a fiatal erők között tehetségeket fedezett fel és útjukat az érvényesülés felé egyengethette.”

Sajnos az utókor nem volt ennyire megértő vele szemben. A budapesti Farkasréti temetőben lévő sírját ismeretlen időpontban megszüntették, s neve ma már csak a temető felszámolt sírjegyzékében található meg...

Forrás:

Kenessey Béla Jelentése külföldi tanulmányútjáról. Vízügyi Közlemények, XVII.

Kenessey Béla: Az árvizek számítása csapadékból. Vízügyi Közlemények,

Kenessey Béla: Vízemelkedések, vízugrások. Vízügyi Közlemények, 1929. 1. sz.

Kenessey Béla: A nyíltvízfolyások víztükrének alakjairól. Vízügyi Közlemények, 1929. 1. sz.

Kenessey Béla: Lefolyási tényezők és retenciók. Vízügyi Közlemények, 1931. 1. sz.

Kenessey Béla: Mederszelvények és mederszelvény-táblázatok. Vízügyi Közlemények, 1933. 2. sz.

Kenessey Béla: Az Alföld vízgazdálkodása. Vízügyi Közlemények, 1934. 2. sz.

Révész Arnold István-Vargha Vilmos szerk.: Magyar műszaki alkotók. Bp., 1964.

Magyar Életrajzi Lexikon

Németh Endre: Kenessey Béla 1866-1936. Vízügyi Közlemények, 1936. 1. sz.

Tóth Vilmos-Zsigmond János: A Farkasréti temető felszámolt síremlékeinek [tovább] válogatott jegyzéke. Ponticulus Hungaricus, IX. évfolyam 12. szám, 2005. december

<http://members.iif.hu/visontay/ponticulus/rovatok/limes/farkasret.html>